

1. Demografický vývoj

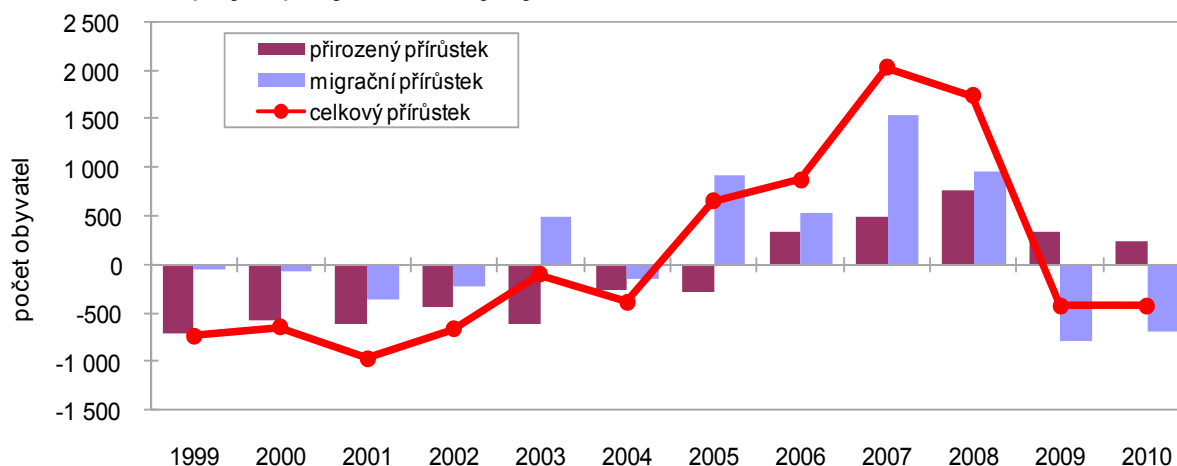
Z celkového počtu obcí představují téměř polovinu nejmenší obce do 199 obyvatel.

Zatímco rozlohou se řadí Kraj Vysočina na páté místo mezi kraji, počtem obyvatel až na místo jedenácté, což svědčí o velmi nízké hustotě osídlení 75,7 obyvatel na km², která nedosahuje ani 60 % průměru České republiky a je třetí nejnižší v rámci krajů. Na území kraje se nachází 704 samosprávných obcí, což je po Středočeském kraji druhý nejvyšší počet. Z hlediska administrativního členění se dělí na 5 okresů, dále do 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP), když nejvíce obcí spadá do ORP Třebíč (93) a nejméně připadá na ORP Pacov (24). Pro osídlení v kraji je charakteristická značně rozdrobená sídelní struktura, vyznačující se velkým počtem malých obcí. Průměrná populační velikost obce je na Vysočině 731 obyvatel. Nejmenší obce (do 199 obyvatel) představují téměř polovinu celkového počtu obcí, ale žije v nich pouze 8 % obyvatelstva kraje. Naopak na čtyři města s více jak 20 tisíci obyvateli připadá více jak čtvrtina obyvatel kraje. Všechny 34 měst se v roce 2010 podílelo na celkovém počtu obyvatelstva kraje 57,9 %, což je o 0,6 procentního bodu méně oproti roku 2005.

Počet obyvatel v posledních dvou letech díky migračnímu úbytku klesá.

Na území Kraje Vysočina žilo ke konci roku 2010 celkem 514 569 obyvatel. V demografické struktuře mají nepatrně větší zastoupení ženy. Počet obyvatel kraje se v časové řadě 2005 až 2010 zvyšoval až do roku 2008. V prvních čtyřech letech tohoto období byl migrační přírůstek v kladných hodnotách a kromě roku 2005 také přirozený přírůstek. Počínaje rokem 2009 nastal pokles obyvatel způsobený především záporným migračním saldem. Na 1 000 obyvatel kraje se nejvíce osob přistěhovalo v roce 2007 (12,5 osob) a naopak vystěhovalo rovněž v roce 2007 (9,5 osob).

Graf 1 Přírůstek (úbytek) obyvatel v Kraji Vysočina

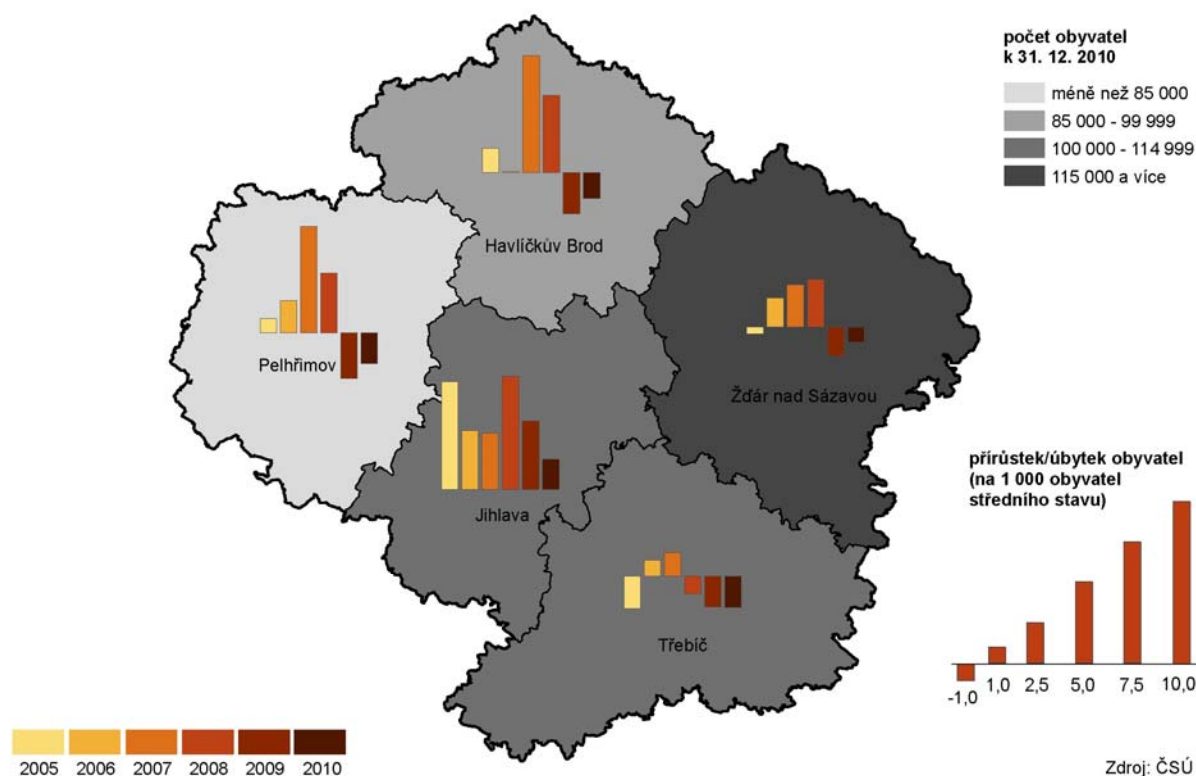

Klesá počet přistěhovalých cizinců.

Z pohledu vnitřního stěhování, kterým se rozumí počet osob do kraje přistěhovalých z jiných krajů, resp. vystěhovalých do jiných krajů, připadá převážná většina na ženy. Každoročně představuje věková skupina 0–14 let více než jednu pětinu objemu vnitřního stěhování. Lze tedy konstatovat, že migrační pohyb v kraji je také pohybem rodin, nikoli jen pohybem jednotlivců. V průběhu let 2005 až 2010 se do Kraje Vysočina ze zahraničí přistěhovalo nejvíce osob v roce 2007 (3 178 osob) a nejméně v roce 2010

(411 osob). Ve všech letech převažoval počet přistěhovalých ze zahraničí nad vystěhovalými a nejčastěji se stěhovali muži. Největší migrační výměna byla v Kraji Vysočina zaznamenána se Slovenskem a Ukrajinou a do roku 2008 také s Mongolskem.

Pohyb obyvatel v okresech Kraje Vysočiny v letech 2005 až 2010

V Kraji Vysočina je evidován nízký počet cizinců.

Ke konci roku 2010 bylo na území České republiky evidováno celkem 424 291 cizinců. Kraj Vysočina (8 023 cizinců) s krajem Zlínským (8 032) patří ke krajům s nejmenším počtem cizinců. Od roku 2005 vzrostl počet cizinců v republice o 146 tisíc osob, tj. o 52,5 %. V Kraji Vysočina byl zaznamenán přírůstek cizinců o více než 1,8 tisíc osob, tj. o 30,2 %. V období let 2005 až 2010 se v kraji podíl cizinců na obyvatelstvu pohyboval od 1,2 % v roce 2005 po 1,9 % v roce 2008. V roce 2010 byl podíl v kraji 1,6 % v mezikrajském srovnání po Zlínském a Olomouckém kraji třetí nejnižší. Pod republikovým průměrem zaostal kraj o 2,4 procentního bodu.

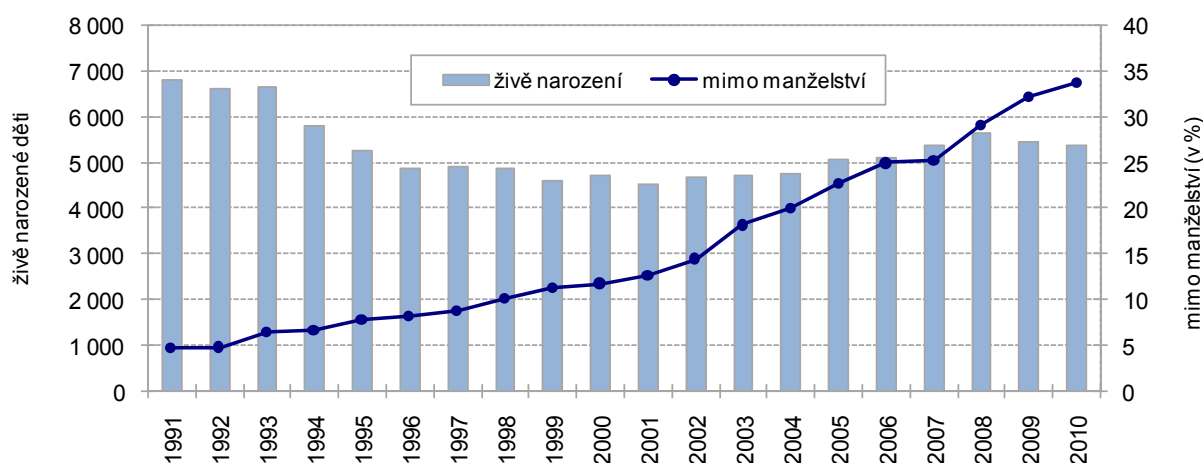
Poklesl počet živě narozených dětí, stoupá průměrný věk matky při narození dítěte.

V průběhu roku 2010 se v Kraji Vysočina živě narodilo 5 357 dětí, což bylo o 90 méně než v roce předchozím, avšak byl to čtvrtý nejvyšší počet od roku 1995. Úroveň úhrnné plodnosti v roce 2010 dosáhla hodnoty 1,455 živě narozených dětí na jednu ženu v reprodukčním věku a odpoutala se tak od hodnot pod hranici 1,3 vykazovanou v období let 1996 až 2006, která je považována za velmi nízkou úroveň. Nadále pokračuje trend růstu průměrného věku matky při narození dítěte, když v roce 1991 činil 24,3 roku a v roce 2010 byl těsně pod hranicí 30 let. Nejvíce dětí v roce 2010 přišlo do manželství jako první v pořadí (2 303), druhých v pořadí bylo 2 129 a třetích a dalších 925.

Nadále se zvyšuje podíl dětí narozených mimo manželství.

V roce 2010 pokračoval vzestup podílu dětí rodičů se mimo manželství. Na neprovdané ženy připadlo v Kraji Vysočina 33,7 % ze všech živě narozených a jedná se o druhý nejnižší podíl po Zlínském kraji (31,9 %). Největší podíl 58,5 % dětí narozených neprovdaným matkám připadá na Karlovarský kraj. Mezi neprovdanými matkami převažují svobodné matky. Zastoupení rozvedených a ovdovělých na nemanželské plodnosti se od roku 1991 snížilo z 28,2 % na 18,3 % v roce 2010. Není však zcela zřejmé, jaký podíl mimomanželské plodnosti je zastoupen osamělými ženami a jaký podíl je v nesezdaných soužitích.

Graf 2 Počet živě narozených a podíl narozených mimo manželství v Kraji Vysočina

Nízká míra potratovosti.

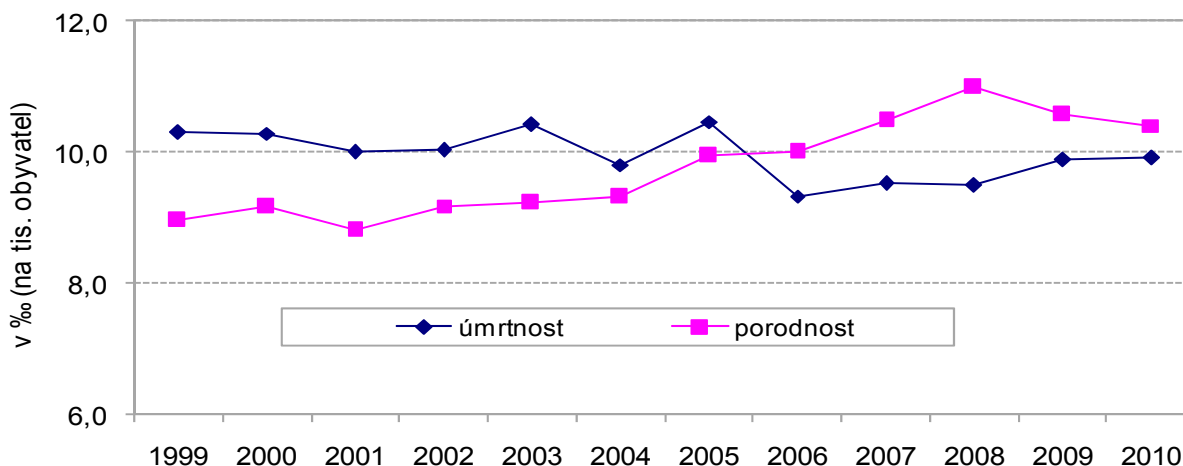
V roce 2010 bylo v kraji evidováno 1 591 potratů, což v meziročním porovnání znamená pokles o 70 případů. Pozitivním jevem je skutečnost, že počet těchto zákroků má stále klesající trend. Celkem 816 ze všech potratů, tedy 51,3 % patřilo mezi umělá přerušování těhotenství. V roce 2005 činil tento podíl 60,5 %. Samovolné potraty tvořily 45,1 % (absolutně 717) z celkového počtu potratů. Míra potratovosti, respektive počet potratů na 1 000 obyvatel s hodnotou 3,1 ‰ dosaženou v Kraji Vysočina a kraji Pardubickém je nejnižší ze všech krajů České republiky.

Počet sňatků se nepatrně zvýšil, stoupá průměrný věk mužů i žen při prvním sňatku.

Vývoj sňatečnosti byl v letech 2005 až 2010 kolísavý, když nejvíce sňatků bylo v Kraji Vysočina uzavřeno v roce 2007 (2 580 sňatků) a nejméně v roce 2009 (2 187 sňatků). V posledním roce sledovaného období se meziročně počet sňatků zvýšil o 1,3 % (o 29 sňatků). Hrubá míra sňatečnosti kopíruje celkový počet sňatků, neboť v roce 2005 připadlo na 1 000 obyvatel středního stavu 4,8 sňatků a v roce 2010 pak 4,3 sňatků. V roce 2010 činil průměrný věk mužů při prvním sňatku 30,3 roku (28,8 roku v roce 2005). Do dalších manželství vstupovali muži průměrně v 43,9 letech (41,7 v roce 2005). Nevěsty se vdávaly v roce 2010 poprvé v 27,5 letech, tedy o 1,5 roku starší oproti roku 2005. Další sňatky uzavíraly ve věku 40,1 let, v roce 2005 ve věku 38,7 roku. V roce 2010 vstoupilo do manželství 85 mužů s cizím státním občanstvím. Jednalo se například o 26 mužů ze Slovenska, 9 ze Spojeneckého království, 7 z Německa a Ukrajiny. V témže roce se zde provdalo 49 žen z ciziny, například 22 ze Slovenska, 11 z Ukrajiny, 3 z Polska a Ruska.

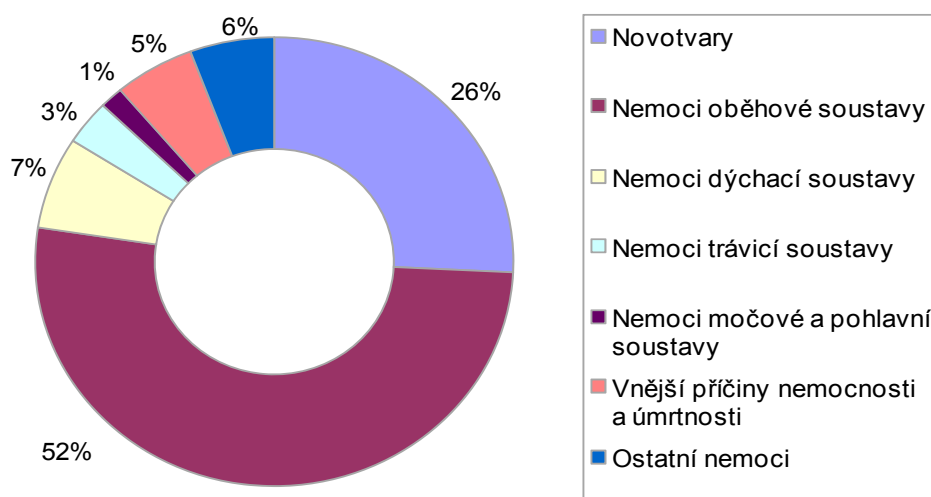
Nejvyšší počet rozvodů je ve věkové skupině 40 až 49 let. V období let 2005 až 2010 bylo v Kraji Vysočina nejvíce manželství rozvedeno v roce 2008 (1 343 rozvodů) a nejméně v roce následujícím (1 157 rozvodů). V roce 2010 došlo k meziročnímu nárůstu o 14,8 %, absolutně o 171 rozvodů. Dlouhodobě zůstává zachována struktura podle pořadí. Z celkového ročního počtu rozvodů se zastoupení rozvodů prvního pořadí pohybuje u obou pohlaví kolem 84 %, rozvody druhého pořadí představují přibližně 14 % a zbývající část připadá na rozvody vyšších pořadí. Hrubá míra rozvodovosti se pohybuje od roku 2005 okolo hodnoty 2,4 rozvody na 1 000 obyvatel. Rozložení rozvodů podle věku se výrazně nemění a nejvyšší je ve věkové skupině 40 - 49 let u obou pohlaví. Od roku 2005 došlo ke snížení zastoupení rozvodů po kratší době trvání manželství ve prospěch rozvodů déletrvajících manželství. Zatímco v roce 2005 představovala manželství trávající více než 15 let 40,3 % z celkového počtu rozvodů, v roce 2010 to bylo již 50,5 %. Zastoupení rozvodů s nezletilými dětmi z celkového počtu rozvodů se od roku 2005 mírně snižovalo ve prospěch rozvodů bezdětných manželství. V roce 2010 bylo rozvedeno 806 manželství s nezletilými dětmi, což představovalo 60,7 % (69,4 % v roce 2005) z celkového počtu rozvodů. Ve sledovaném období byla převážná většina rozvedena z důvodu rozdílnosti povah, názorů a zájmů, což obvykle představuje rozvod po vzájemné dohodě.

Graf 3 Porodnost a úmrtnost v Kraji Vysočina

Nízká míra úmrtnosti. Celková hrubá míra úmrtnosti v Kraji Vysočina v roce 2010 byla pod úrovní ČR, na 1 000 obyvatel středního stavu připadlo 9,9 osob, v České republice pak 10,2 osob. Hrubá míra úmrtnosti byla od roku 2006 nižší než porodnost. Celkový počet zemřelých se oproti roku 2005 snížil o 4,4 % (234 osob), když v roce 2010 zemřelo 5 105 osob. Nejvýraznější rozdíl mezi pohlavími je ve věkové skupině 15 - 64 let, kde v roce 2010 činil podíl u mužů 14,3 % a u žen 5,8 % z celkového počtu zemřelých. Příčina úmrtí se v Kraji Vysočina dlouhodobě významněji nemění. Kromě roku 2008 zemřela více jak polovina lidí na nemoci oběhové soustavy. Druhou nejčastější příčinou úmrtí byly zhoubné novotvary.

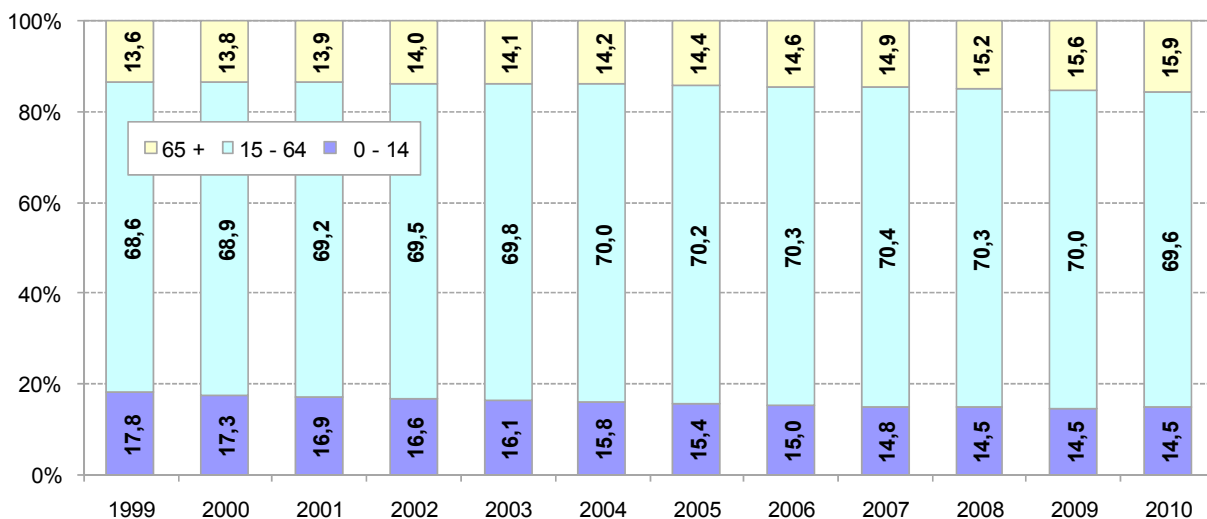
Graf 4 Struktura zemřelých v Kraji Vysočina v roce 2010

Roste naděje dožití při narození.

Další ukazatel v oblasti úmrtnosti je naděje dožití neboli střední délka života. V období 2004 až 2005 byla v Kraji Vysočina naděje dožití při narození u mužů 73,6 roku a během pěti let se zvýšila o 1,4 roku na 75,1 let. U žen byl její nárůst o 1,6 roku, když se v průběhu stejného období zvýšila ze 79,5 let na 81,1 let. Z porovnání naděje dožití při narození mezi kraji České republiky za roky 2009-2010 vyplývá, že Kraj Vysočina patří mezi regiony s nejvyššími hodnotami. Mezi ženami zaujímá po Hl. městě Praha druhou příčku a mezi muži vycházel tento ukazatel příznivěji pouze v Hl. městě Praha a kraji Královéhradeckém.

Graf 5 Obyvatelstvo Kraje Vysočina podle hlavních věkových skupin

Pokračuje proces stárnutí obyvatel, zvyšuje se počet lidí ve věku nad 65 let a roste průměrný věk.

Podíl obyvatel ve věkové kategorii 0 – 14 let poslední tři roky v Kraji Vysočina stagnuje a vykazuje z celkového počtu obyvatelstva hodnotu 14,5 %. Podíl obyvatel nad 65 let se ve sledovaném období zvýšil z 14,4 % na 15,9 %. V roce 2007 poprvé převýšil počet osob nejstarší věkové kategorie dětskou populaci o 459 a v roce 2010 to bylo již o 7 160 osob, což znamenalo meziroční zvýšení o 1 599 osob. Průměrný věk obyvatelstva se od roku 2005 zvýšil z 39,5 roku na 40,8 roku v roce 2010. Hranice čtyřiceti

let byla dosažena v roce 2007. V celé časové řadě byl průměrný věk v Kraji Vysočina pod celorepublikovým průměrem. Stárnutí obyvatelstva dokládá i další ukazatel, a sice index stáří, který sleduje podíl osob ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku 0 – 14 let. Jeho hodnota vzrostla z 93,6 % v roce 2005 na 109,6 % v roce 2010.

Graf 6 Věková struktura a index stáří v Kraji Vysočina

